

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.-A.; Dr. Joh. C. Broen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosbeide, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rullmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijss, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Anna-Jacobapolder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Abonnement: f125 per drie maanden bij vooruitbetaling, Voor 't Buitenland f150 (voor Amerika 3 Dollar) per jaar. Advertentie: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

INHOUD: De Beweging der Jongeren IV. — Uit de Schrift: Gebodsreformatie (Efeze 3: 18). — Kerkelijk Leven: Tweedien Schriftbespreking. Een treffelijke methode. — Uit het Politieke en Sociale Leven: De Plaats van den Middenstand in het maatschappelijk Leven II. — Zending en Evangelisatie: De Atheïstische Beweging in Nederland. — Literatuur en Kunst: Moderne Letterkunde en Christelijke Opvoeding IX. — Perschoon. — Stemmen uit onze Kerken. — Boekbespreking. — Correspondentie. — Kerkenieuws.

DE BEWEGING DER „JONGEREN“.

IV.

Wanneer wij uit de voorafgaande lange feitenreeks de gevolgtrekking maken, dat wij in een andere wereld leven, zullen waarschijnlijk sommigen één voorbehoud eischen. Ze zullen een uitzondering maken voor de kerk.

De eigensortige heerlijkheid, waarin de kerk zich zalig voelt, is immers, dat zij, gelijk haar Koning, van „hoven“ is.

Zij is de bloem, die de Vader geplant heeft, en in haar vezelen siddert de hemelsche kracht.

Voor de gereformeerde kerk heeft in trouw aan de traditie oorzak tot „roem“.

Welke kerk ook in deze revolutionerende tijden een voorzichtig verdrag sloot met de gekroonde cultuur, zij gaf haar hart niet weg. De eeuwige jeugdige kerk heeft zich niet te blanketten met het geurig poeder van wereldsche beschaving.

De „Drie Formulieren van Eenigheid“ zijn zoo goed als ongerept bewaard drie eeuwen lang, en geen Hollandsche moeder waakt zorgvuldiger over het vertrouwelijk meubilair, dat zij bij haar huwelijk meekreeg, dan de moederkerk over der vaderen „erfenis“.

Heeft ze niet in de voorgaande eeuw, ten koste van zweet en tranen, aan de kostbare erfstukken, die op den rommelzolder waren geraakt, de eereplaats in het gemeenschappelijk huisvertrek hergeven?

Wanneer de oude Bogerman uit zijn grafstee kon verrijzen en één onzer kerkdiensten bijwonen, zou hij zich gelukkig voelen bij een volk dat geen haarbreed afweek van de Dordtsche lijn. Bij doop en avondmaal zou hij de hem bekende klanken hooren. Ook onze preekstijl zou over het algemeen hem „voldoen“. Hij zou zich geen „vreemdeling“ voelen in ons 20ste-eeuwsch Jeruzalem.

Krachtadiger bewijs voor haar stoere orthodoxie had de kerk nimmer kunnen geven, dan toen zij op de Leeuwarder vergadering durfde overgaan tot de verbanning van één harer zonen, niet op grond van oneerbaren wandel, en evenmin in de overtuiging, dat hij geen deel had aan het Koninkrijk Gods, maar alleen omdat hij afweek van Gods Woord, gelijk dit is „vertolkt“ in de leer, „die van de vaderen haar is overgeleverd“.

Zou men niet geneigd zijn tot het zeggen, dat heel die triomfantelijke cultuur met haar onvergankelijke krachten van wetenschap en kunst aan de kerk invloedloos is voorbijgegaan?

Wat heeft, zoo kan men vragen, ten slotte de kerk te maken met de wonderen van de groote zonnenwereld en de theoriën aangaande de kleine atomenwereld, zij, die leeft bij het eeuwigheidslicht van het onvergankelijke Woord van God, uit de eeuwigheidsvonderen, waardoor zij is vrijgemaakt van een aarde, die ten doode werd gedoemd?

De lezer kent ons standpunt ten opzichte van de verhouding tusschen wereld en kerk. In het openingswoord der redactie is vooropgesteld het geloofsfeit van hun beider principieel verschillende oorsprong, doel en leven.

Wie heeft sterker gepredikt de, voor den tegenstander ergerlijke, leer der antithese, dan onze leidman en pas ten grave gebrachte reformator Kuyper?

Voor deze beginselverklaring bewijzen aan te dragen zou woordvermorsing zijn.

Maar, eilieve, bezie de zaak, waarom het gaat, eens van twee zijden.

Er zijn er immers twee.

Een naar de eeuwigheid gekeerd leven, dat God maakt, God alleen, en een in de wereld (die God liefheeft, Joh. 3:16) zich ontplooiend leven, dat God werkt, door u.

Wat aan Gods kerk door u gewrocht wordt, is het in de tijden, soms legen, maar ook soms met de tijden groeiende, en dus voor reformatie en ontwikkeling vatbare leven.

Tot den opbouw van dat kerkelijk leven haalt Gods profet zijn materialen (welk een goddelijke triomf!) soms uit de wereld, voorzover zij bouwzel van de gemeene gratie is.

Paulus ontleende somtijds de inkleeding van zijn dogma's aan de Talmudische school (hij was niet voor niets leerling van Gamaliël).

In den aanvang van het Evangelie van Johannes merkt ge, dat deze apostel geen vreemdeling was in de Helleensche filosofie (de logos-thee!).

Wat heeft de puur-paganistische wijsgeer Aristoteles niet een stof geleverd aan de middeleeuwsche scholastici voor de uitwerking van hun geweldige dogmatiek!

Ja, velen zouden verwonderd staan, als zij oordeelkundig zagen, hoe de oude Grieksche, door de renaissance herleeft, beschaving haar invloed deed gelden ook op de gereformeerde godgeleerden in de eeuw der reformatie. De nawerking van dien invloed is er nog, tot in onze proefmethode toe.

En zou dan een zoo reusachtige, heel het leven omvattende en herfelende, cultuur, als onze eeuw ons te aanschouwen en te verwerken geeft, aan die aardsche zijde van ons godsdienstig leven sporeloos zijn voorbijgegaan?

Wij noemden den eerbiedwaardigen Johannes Bogerman en stelden ons voor de goedkeurende blijdschap, waarmee hij onze trouw aan de Dordtsche traditie loonen zou.

Maar denk u nu ook in, als ge kunt, de sprake looze verwondering van dezen zelfden oudstrijder, wanneer hij hier op aarde naast de stipt gehandhaafde liturgische formulieren Dr. Kuypers enorm-reformatorisch boek „Onze Eeredienst“ vond, en naast de zuiver bewaarde „Formulieren van Eenigheid“, de Encyclopaedie der Heilige Godgeleerdheid van denzelfden schrijver, en de „Gereformeerde Dogmatiek“ van Dr. Bavinck, en, sterker nog, diens „Wijsbegeerte der Openbaring“.

Zou hij van dat laatste werk één bladzij kunnen verstaan?

Schier ongemerkt, althans zonder dat velen zich er rekenschap van hebben gegeven, is rondom de oude gereformeerde kernleer, en in levend verband met haar, een nieuwe theologische wetenschap gegroeid, die wij dankbaar begroeten als een gave Gods in deze eeuw, en waarvan het gevlengeld woord geldt: In haar wezen vrucht der tijden, in haar vorm van dezen tijd.

Nu onze groote generaal-kampvechter Kuyper het zwaard voor eeuwig nederlegde, is het onze pieuse taak op zijn reformatorischen arbeid onze studie-aandacht te vestigen, de vrucht ervan te oogsten, de consequenties eruit te trekken, en er propaganda voor te maken.

Zie dezen denkheld enerzijds bezig aan de strenge afbakening van de grenzen tegenover de nieuwe, ook religieuze, cultuur in zijn oraties over „de Evolutie“, „de Schriftcritiek“, „de Verflauwing der grenzen“. Wie heeft dieper den hartslag der echt gereformeerde religie gevoeld, wie heeft strakker de lijn van het gereformeerde beginsel gespannen, dan Dr. Kuyper?

En aan den anderen kant, wiens werk heeft duidelijker den doop der nieuwe cultuur ondergaan dan het zijne?

Vooraf spreekt zijn Encyclopaedie.

Hier gebeurt niet minder, dan het op christelijk-wijsgeerige gronden plaats geven aan de theologie in het organisme van alle, dus ook wereldsche, wetenschap.

Hier bouwt Dr. Kuyper een eigen kennis-leer,

tegenover, maar ook in verband met de denkoverwinningen van de moderne filosofie.

En in zijn andere werken, vooral over „De gemeene gratie“, borduurt hij het contact tusschen de bijzondere en algemeene genade, dat is tusschen kerk en wereld, het Koninkrijk Gods en de cultuur.

Ja, ook de groote inval van het pantheïsme in onze moderne denkwereld, is niet geheel invloedloos geweest op zijn schitterende uiteenzetting van de leer der immanentie (in-zijn) Gods in al het geschapene, zoodat ook het karakter van het wonder in een ander licht verschijnt.

En is zijn verklaring van den organischen bouw der Schrift, d.w.z. het gehoren worden der Schrift in verband met de algemeene genade, niet voor ons een openbaring van nieuwigheid en opbloei geweest?

Voortbouw en opbouw was ook de magistrale „Gereformeerde Dogmatiek“ van Dr. Bavinck, waarin met volstrekte handhaving van alle gereformeerde leerstukken, de controvers (tegenstelling) werd beleiden, maar ook, waar het kon, het verband werd gelegd met heel de nieuwe wetenschap.

Op het wijde veld van de moderne beschaving liet deze breedschouwende geest het zoeklicht van de waarheid schijnen, op het gebied van moraal, zielkunde, opvoedkunde, om de eigen leer te handhaven, maar ook om haar te verduidelijken en te verrijken.

Wij wezen reeds op hetgeen Dr. Woltjer gedaan heeft voor de filosofie der materie, en wat Dr. Buytendijk doet voor de kennis van het natuurleven.

Dr. Bouwman spant zijne krachten in voor de beoordeeling en verwerking der moderne psychiatrie (geneeskunde der ziel).

En wie weet wat we straks beleven als onze andere hoogleraren hun denk-werk publiceren ten dienste van de kennis der Schrift, de staatkunde, de oeconomie (maatschappijleer), geschiedenis en letterkunde (Dr. Kuyper gaf reeds lijnen voor de kunst in het algemeen in zijn „Calvinisme en Kunst“).

Ook hier geldt het woord van Dr. Bavinck, „dat we gekomen zijn in een andere wereld, en dat we nog slechts staan aan het begin van een ontwikkeling“.

Men achte deze aanvankelijke vernieuwing en opwaartsche beweging van onze christelijke wetenschap niet gering.

In zijn „Wijsbegeerte der Openbaring“ kenschetst Dr. Bavinck het verschil tusschen de oude en nieuwe theologie met deze woorden (bl. 19): „In de oude theologie werd de openbaring vrij uitwendig en mechanisch opgevat, en al zeer spoedig met de Schrift vereenzelvigd. Ons oog gaat er thans al langer hoe meer voor open, dat de openbaring op allerlei wijze historisch en psychologisch „vermittelt“ (tot ons gekomen) is“.

En in zijn breed-oriënteerend geschrift „De Christelijke Wetenschap“ (bl. 58) wordt door hem de behoefte aan een nieuwe christelijke wereldbeschouwing aldus tot uiting gebracht: „Wat wij zoeken en voor ons leven noodig hebben, is een wereldbeschouwing, die beide ons verstand en gemoed bevredigt. Zulk een wereldbeschouwing nu wordt opgebouwd, niet uit gegevens der zichtbare natuur alleen, maar evenzeer uit elementen, die ons door onze inwendige ervaring aan de hand worden gedaan: ze moet eenheid brengen in ons kennen en handelen, verzoening bieden tusschen ons gelooven en weten, vrede stichten tusschen ons hoofd en ons hart. Wij gelooven aan dien vrede en zoeken er naar, omdat de waarheid met zichzelf niet strijden kan, omdat onze geest, omdat de wereld, omdat God één is“.

Het verschil tusschen het oude calvinisme der vaderen en het nieuw-calvinisme, dat door Dr. Kuyper en Dr. Bavinck ons werd verkondigd, is in de oogen der buitenstaanders zoo groot, dat sommigen, met name tegen Dr. Kuyper, de beschul-